

Nieuwe tools voor ruimtelijke zonerings op zee

Ruimtelijke planners op de Noordzee werken in de geest van de Nationale Omgevingsvisie. Nieuw is dat ze daartoe sinds kort beschikken over het gebiedspaspoort en de gebiedsverkenning. Deze instrumenten moeten helpen om meervoudig ruimtegebruik in offshore windenergiegebieden te realiseren. Het Rijk geeft hiermee invulling aan afspraken uit het Noordzeeakkoord.

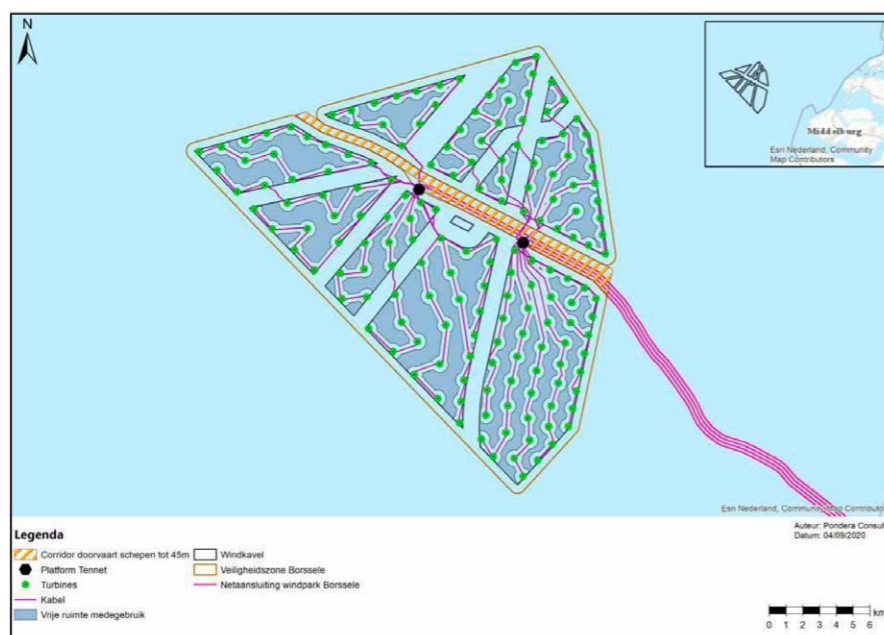
Het eerste gebiedspaspoort is begin 2021 opgesteld voor windenergiegebied Borssele, vlak nadat het operationeel werd. Voor de windparken Hollandse kust zuid, noord en west; IJmuiden Ver, en Ten Noorden van de Wadden zijn gebiedspaspoorten in voorbereiding of worden er gebiedsverkenningen gestart. Waar komen deze nieuwe tools vandaan, en belangrijker nog: waar zijn ze voor bedoeld? Aan het woord zijn Helena Meijer (BZK) en Desirée van der Vliet (Rijkswaterstaat Zee en Delta).

Nationale Omgevingsvisie

Om onze schaarse ruimte optimaal te benutten gaat de Nationale Omgevingsvisie uit van drie afwegingsprincipes: functiecombinatie gaat vóór enkelvoudig ruimtegebruik; de kenmerken van een gebied zijn leidend voor het gebruik ervan; en last but not least: er vindt geen afwenteling plaats van negatieve effecten op de omgeving. Vooral de eerste twee principes blijken leidend voor het organiseren van multifunctioneel ruimtegebruik binnen windenergiegebieden op zee. Dat zegt Helena Meijer van het ministerie van BZK.

Ruimtelijke taakverdeling

Voor dit thema staan verschillende departementen aan de lat, maar hoe zit het in dit geval met de taakverdeling? Het ministerie van BZK is beleidsverantwoordelijk voor ruimtelijke ordening binnen offshore windparken, en daarmee voor het beleidskader 'Doorvaart en medegebruik van windparken.' Daarbuiten zijn dat de ministeries van I&W en LNV. Deze beleidsportefeuille 'doorvaart en medegebruik van windparken op de Noordzee' gaat overigens per 1 januari 2022 over van BZK naar I&W. Rijkswaterstaat gaat -als beheerder van de Noordzee- over de vergunningverlening van allerlei vormen

Weergave van de vrije ruimte voor medegebruik in het gebiedspaspoort Borssele.

van gebruik van de Noordzee, zowel binnen als buiten de windenergiegebieden. Van zandwinning tot ankerplaatsen, van natuurontwikkeling tot windparken en zeewierakkers.

Helena Meijer: "Het ministerie van BZK heeft Rijkswaterstaat gevraagd om de komende jaren gebiedspaspoorten en gebiedsverkenningen te (laten) ontwikkelen. Het is de bedoeling dat er voor alle zes de windenergiegebieden van de Routekaart 2023 en 2030 gebiedspaspoorten komen: voor Borssele; Hollandse kust zuid, noord en west; IJmuiden Ver en Ten Noorden van de Wadden. Ook voor nieuwe, nog aan te wijzen toekomstige windenergiegebieden zullen gebiedspaspoorten worden opgesteld."

Roep om nieuwe tools

De vraag die opkomt is: waarom is dit nieuwe instrument eigenlijk ontwikkeld?

Helena Meijer: "Om de ruimte binnen offshore windparken optimaal te kunnen benutten, liefst voor meerdere functies tegelijk." Het idee komt uit de koker van het Noordzeeoverleg, vertelt ze. "Daar ontstond de wens om al in een vroegtijdig stadium inzicht krijgen in de specifieke kenmerken van een windpark, vooral met het oog op natuurontwikkeling. In het Noordzeeakkoord werd daartoe dus het nieuwe instrument 'gebiedspaspoort' geïntroduceerd. Het Rijk heeft daar vervolgens invulling aangegeven. Het resultaat daarvan, het gebiedspaspoort, is verwerkt in het ontwerp-Programma Noordzee 2022-2027. Daar wordt het beschreven als hulpmiddel voor de zonerings van initiatieven binnen windparken."

The making of

Desirée van der Vliet is namens Rijkswaterstaat Zee en Delta betrokken

bij de concrete uitwerking van het gebiedspaspoort in de praktijk. Wat betekent dat? "Op verzoek van BZK trekken wij het proces voor het opstellen van gebiedspaspoorten. Daartoe vragen we een extern bureau om alle beschikbare informatie over een windenergiegebied te verzamelen, en om op basis daarvan te adviseren over de gebruiksmogelijkheden. Denk bijvoorbeeld aan de geschiktheid van kavels voor passieve visserij, aquacultuur, zonnepanelen of natuurontwikkeling.

Na dit advies moeten er keuzes gemaakt worden waar je welke activiteit op de kaart zet. In het gebiedspaspoort wordt er rekening gehouden met beleidswensen, zoals bijvoorbeeld het stimuleren van duurzame blauwe economie. Daartoe gaan BZK en Rijkswaterstaat om de tafel met de beleidsdepartementen van EZK, LNV, en I&W."

Over de inhoud

Desirée van der Vliet verduidelijkt: "De inrichting van een windpark is in principe leidend. De windparkexploitant bepaalt zelf waar de turbines komen, met als doel het opwekken van zoveel mogelijk windenergie en rekening houdend met de randvoorwaarden uit het kavelbesluit en de beschikbare ruimte."

Als de positie van de windturbines niet ter discussie staan, wat staat er dan wel in het paspoort? "Een gebiedspaspoort geeft precies aan hoe een windenergiegebied is ingericht, waar de windturbines komen te staan, waar de kabels liggen, waar er ruimte is voor doorvaart, en waar er nog ruimte is voor andere activiteiten. Op basis van dit overzicht kunnen initiatiefnemers vervolgens besluiten of ze de aangewezen zones een goede locatie vinden voor hun voorgenomen activiteit."

Desirée van der Vliet legt ook uit voor wie het gebiedspaspoort is bedoeld: "Initiatiefnemers kunnen op basis van het gebiedspaspoort een vergunning aanvragen. Vergunningverleners kunnen het instrument vervolgens zelf ook gebruiken bij het beoordelen van die aanvragen, want de ruimtelijke zonerings helpt hen bij de beoordeling van wat er waar kan worden toegestaan. Maar het gebiedspaspoort helpt ook de windparkexploitanten, want het instrument voorkomt dat die overladen worden met informatieverzoeken."

Ervaring tot nu toe

En, hoe hangt de vlag ervoor? Desirée van der Vliet: "Het eerste gebiedspaspoort is begin 2021 vastgesteld voor windenergiegebied Borssele, vlak nadat het operationeel werd. Voor 'Borssele kavel 2' loopt er inmiddels een uitvraag voor de gebruiksfunctie 'passieve visserij' (zie Staatscourant 2021, 37376 n1). Geïnteresseerden kunnen zich hiervoor melden bij LNV. Daarnaast zijn we in gesprek met twee mogelijk geïnteresseerden voor de exploitatie van aquacultuur binnen het windpark."

Extra: gebiedsverkenning

Naast het gebiedspaspoort bestaat ook het instrument de gebiedsverkenning. Rijkswaterstaat laat gebiedsverkenningen -net als de gebiedspaspoorten- op verzoek van BZK opstellen. Helena Meijer van BZK licht toe waarom dat gebeurt: "In het Noordzeeakkoord staat dat de gebiedspaspoorten worden opgesteld voorafgaande aan de verkaveling van windparken. Maar in de praktijk hebben we te maken met reeds bestaande windparken, of met procedures waarbij de verkaveling al (bijna) onherroepelijk is. Daardoor is het niet meer mogelijk om voorafgaande aan de verkaveling nog gebiedspaspoorten op te stellen. Om dit dilemma op te lossen is er naast het gebiedspaspoort een gebiedsverkenning ontwikkeld."

Wat is het verschil? Helena Meijer: "Een gebiedsverkenning is iets globaler dan een gebiedspaspoort, omdat die plaatsvindt in de fase voorafgaande aan de verkaveling. Op dat moment is er nog niet bekend waar de windturbines precies komen te staan. Toch is de gebiedsverkenning nuttig, want wat je wel weet, breng je natuurlijk al in kaart."

Meijer doelt daarbij bijvoorbeeld op bestaande gebiedskennis over de aanwezige natuur- en cultuurhistorische en gebruikswaarden, en op informatie over eventuele belemmeringen (wrakken en unieke bodemfauna). "Als er zulke informatie beschikbaar is, kan er al voorafgaand aan de tender rekening mee gehouden worden. In de fase van de gebiedsverkenning is het bovendien nog mogelijk om de oriëntatie en ligging van de aan te leggen doorvaartpassages van windparken te onderzoeken. Deze informatie kan later geïntegreerd worden in de gebiedspaspoorten."

Zowel Desirée van der Vliet als Helena Meijer hopen dat de nieuwe tools -het gebiedspaspoort en de gebiedsverkenning- gaan helpen om meer medegebruik van windparken gerealiseerd te krijgen. "De ruimte op zee wordt steeds schaarser, daarom moeten we de ruimte die wel beschikbaar is optimaal gebruiken."

Meer informatie:

Zie [Medegebruik windparken Noordzee](#)

"De ruimte op zee wordt steeds schaarser, daarom moeten we de ruimte die wel beschikbaar is optimaal gebruiken."

